

BYGDEDRÄKTSARTIKLAR

i Värmlands Folkblad och Nya Wermlandstidningen
med namn/initialer

Ny färgbildserie i NWT: Bygdedräkter från Värmland

Bygdedräkter i Dalby

Catrine Axelsson och Else-Mari Amundsson i sina egenhändigt tillverkade bygdedräkter.

Else-Mari Amundsson, Amnerud och Catrine Axelsson, Ransby är två femtonåriga kusiner som egenhändigt sytt och broderat sina bygdedräkter (Dalbydräkten).

De har tillsammans med sex övriga damer från Dalby församling deltagit i en tio veckors bygdedräktskurs vid Transtrands skola. Kursen arrangerades av Studieförbundet Vuxenskolan och ledare har varit Ella Amundsson, Transtrand.

Else-Mari och Catrine har varit flitigast med arbetet och var de enda som hade sina dräkter helt klara till avslutningen. Det är ett mycket om-

fattande och tidsödande arbete, inte minst med alla broderier. Att två femtonåriga flickor ger sig in på ett så avancerat handarbete hör nog inte till vanligheten. En färdigsydd bygdedräkt kostar enligt uppgift 2.300 kronor, så nog har de fått lön för modan. Den färdigsydda dräkten hade trots det höga priset inte haft det värdet, eftersom tygerna då är maskinvävda. Tygerna till kursdeltagarnas dräkter är hennivävda, dessutom är tennsöjorna till skärpet stöpta i en gammal knappform, troligen användes denna vid tillverkningen av

knapparna till den ursprungliga originaldräkten.

De dräkter som kursdeltagarna nu sytt upp kallas högtidsdräkt och är grön till färgen, den bruna modellen var en vardagsdräkt. I dräkten ingår en grön livkjol, tegelrött förkläde, vit blus som på Dalbymål kallas "Oppblöten", hemstickade vita strumpor, skärp, kjolväska, svarta skor samt en hätta som kallas "Hyrka" i Dalby.

Intresset är stort för bygdedräkter säger ledare Ella Amundsson och troligen kommer Studieförbundet Vuxenskolan att starta fler kurser under året. (Lw)

Från vänster Anita Nyström, Birgit Larsson, Kerstin Persson, Märta Spångberg, kursled. Ella Amundsson, Birgitta Sunnanågs samt Anita Persson.

Frykeruds nya hembygds- dräkt invigs

V.F.
2-9
1976

FRYKERUD Frykeruds nya hembygdsdräkt invigs vid en högtid i Frykeruds kyrka nu på söndag. Den är resultatet av fyra års enträget och skickligt utfört arbete av en dräktkommitté som bl a har läst igenom och renskrivit 125 bouppteckningar från 1700-talets sista hälft. Genom 1700-tals litteratur har man vidare fått en ganska exakt beskrivning både när det gäller material och färg och Frykerud har skördat beröm för sin dräkt av den expertis som handhar sådana frågor i Värmland.

Det var vid hembygdsföreningens årsmöte 1972 som dräktfrågan väcktes. Ett flitigt studium av Em S Ekmans "Värmland i sitt ämne och i sin uppodling" från 1765 samt Fernows värmlandsbeskrivning från 1773 ledde en bit på väg men en uppmaning till ordsborna att leta efter gammalt tyg gav dåligt resultat. Året efter lossande det och så småningom kunde man spåra gamla trasmattor och lapptäcken och hittade tygbitar på vindar och i gömmor.

I vinter har nio vävstolar dunkat oth till invigningen har man hunnit få 25 dräkter klara. Sammanlagt är ett 60-tal dräkter beställda och nu dröjer det inte förrän hembygdsdräkten blir ett välkänt och färggrant inslag i livet i socknen.

Dräktens grundstomme består av röd/svartrandig kjol vävd i oliksidig kypert och ett livstykke, också det svart/rött, i liksidig kypert. Överdelen är gjord av vitt linne och till detta hör vita strmpor och svarta skor. År man festklädd bär man till detta en bindmössa i siden, en sidenhalsduk i svart/rött och ett grönt catungförkläde med röda blomrankor i ränder. Till vardags bär man istället en linnehatt med knypplad spets,

ett rytigt halskläde i tuskaft och ett vardagsförkläde, randigt, o oliksidig kypert. Bindmössan har tillverkats efter ett original från Nolby.

Till dräkten hör också en brosch som har nykomponerats efter gammalt mönster. Arbetet har utförts av frykerudsbördige guldsmeden Peter Håkman i Hagfors. Dopfuntet i Frykeruds kyrka har gett idén och de sju kläpparna anspelar på de sju sjöarna i Frykerud.

Efter högmässan i Frykeruds kyrka på söndag kommer invigningen att ske och när de nya dräkterna med dess bärare tågar in medverkar Frykeruds spelmanslag. Efteråt bjuder hembygdsföreningen på kaffe i sockenstugan och då kommer hemslöjdschef Anna-Greta Pählman att berätta om gamla dräkter. Hon har fö uttalat sitt gillande av den nya Frykerudsdräkten.

I den dräktkommitté som utfört ett mycket gott arbete har fru Märta Larsson, Eskebol, varit ordförande. Vidare har fruar Gerda Bråtsjö, Lene, Rut Tellner, V:a Glänne, Märta Frykholm, Skållerud, och Britta Bengtsson, Dedetta ingått.

GÖRAN AXELSON

Här visar Birgit Gunnarsson från Sillebotten upp den nya Sillerudsdräkten.

Sillerudsdräkten

SILLERUD (NWT)

Sillerudsdräkten, den andra sockendräkten i Nordmarken som rekonstruerats och sytts upp, har nu invigts. Bakom den nya dräkten ligger att omfattande forsknings- och planeringsarbete av hembygdsföreningen och andra intresserade.

Någon komplett dräkt från Sillerud är inte känd trots flitigt sökande. Det hela började för några år sedan då hembygdsföreningen tillsatte en tras-kommitté som då kontaktade Värmlands Hemslojd. Det material som då fanns till förfogande var dock inte tillräckligt varför hembygdsföreningen forskade vidare under ett års tid och besök på Landsarkivet i Göteborg gav vid handen att rött och blått var de vanligaste färgerna. Hösten 1974 var kommittén återigen i kontakt med Värmlands Hemslojd och det hela resulterade i att dräktförslaget godkändes i april 1975.

Det är som tidigare rött och blått men också lila som nu dominerar den färdiga dräkten som för övrigt finns för såväl vardagsbruk som högtidsbruk.

Kjolen är av röd- och blårandigt

hemvävt ylletyg och kommer från gården Ekebacken i Egenäs. Skjortan och vardagsmössan är av linne och västen av röd brokad. Den lila broderade bindmössan med nackrosett används till högtidsbruk och mössorna kommer dels från Kjern i Åsebyfors och dels från Svensbyn.

Till vardagsbruk finns två förkläden, ett rött och vitt samt ett rött, blått och vitt. Det sistnämnda kommer från gården "Där väste" i Bryngelsbyn och det andra från en granngård i Bryngelsbyn. Vardagsschalen som är röd- och vitrutig kommer också från gården "Där väste".

Kjolbanden härstammar från gården Ersgård i Grinsbyn medan förklädesbanden kommer från gården "Lilla torget" i Sillebotten.

Till högtidsbruk används en tryckt lila sidenschal och ett tryckt förkläde i rosa och vitt. Till schalarna hör också en silverbroch för fastsättningen av dessa.

Tyget till kjolen, förkläde och vardagsschal är vävda medan däremot tyget till väst, skjorta och mössa är köpt (bo).

Frykeruds hembygdsdräkt inviges söndag i kyrkan

NW 4 4-9-1926

När Frykeruds hembygdsdräkt, för vilken NWT tidigare redogjort, på söndagen invigs av komminister Sven Myrer i samband med högmässan i Frykeruds kyrka kan Frykeruds hembygdsförening känna sig stolta. Det ligger år av arbete bakom, år som fick en lycklig lösning när dess ordförande rektor Inge Nylin lyckades få fram några tygbitar uppe på vinden i gamla Lunds skola i Fagerås. De visade hur dräkten, som fordoms dags funnits, såg ut, efter att en tidigare stor inventering inom socknen varit resultatlös.

En dräktkommitté bestående av

Märta Larsson, Eskebol, Gerda Bråtsjö, Lene, och Rut Tellner, Västra Glänne, hade då genom att läsa cirka 125 mikrofilmade bouppteckningar från Göteborg från tidsperioden 1744-1801 fått ett underlag som hemsöjdens dräktkommitté med Anna-Greta Pålman i spetsen kunde godkänna som underlag för att även Frykerud skulle få sin hembygdsdräkt.

Det är kvinnodräkten, som nu invigs och ett 25-tal av det 60-tal som håller på att vävas är nu klara och då beslöt man att dräkten skulle invigas. Åtta vävstolar har under vintern förfärdigat tyget till dräkten som blev över 300 meter. I anslutning till att man nu håller på med kvinnodräkten tog dräktkommittén, som i det allmänna skedet också bestått av Märta Frykholm, Skållerud, och Brita Bengtsson, Debatta, också upp en förteckning för en mansdräkt till vilket också beställningar redan nu kommer in.

Frykerudsdräktens grundstomme består av en röd/svartrandig kjol, vävd i oliksidig kypert och ett livstykke, också det svart/rött i liksidig kypert. Överdelen är gjord av vitt linne och man bär vita strumpor och svarta skor. Till högtidsdräkten bär man en bindmössa i siden, en silkesduksduk i svart/rött och ett grönt shantungförkläde med röda blomrankor i ränder. Till vardagsdräkten bär man en linnehatt med knypplad spets, ett rutigt halskläde i tuskaft och ett vardagsförkläde, randigt av oliksidig kypert. Bindmössan till denna här tillverkats efter ett original från familjen Lars Nilsson i Nolby.

Kontakten hembygdsrörelsen-församlingskyrkan stärks ännu mer i och med delinvigningen av folkdräkten där damerna kommer intågande i Frykeruds kyrka från sockenstugan med Frykeruds spelmannslag i täten. Invigningen äger rum efter högmässan. Vid efterföljande samkväm i sockenstugan, där hembygdsföreningen bjuder alla kyrkobesökare på kaffe, kommer hemsöjdens Anna-Greta Pålman, som inom parentes sagt hjälpt frykerudsborna mycket med arbetet med dräkten, att berätta om folkdräkternas stora renässans och dess betydelse till helg och söcken fordoms dags.

Dräktkommittén och hembygdsföreningen i Frykerud är också ett stort tack skyldiga kyrkoherde Frej Alsterlind i Kil för hans stora hjälp och intresse att hjälpa damerna att tolka den gamla skrift som bouppteckningarna var skrivna på och som man sedan renskrivit och har arkiverade. En fin hembygdsuppgift även det.

(bn)

Sillerud skapar sockendräkt

Invigning i midsommartid

✓
17/12
1975

ÄRJÄNG I Sillerud håller en rad kvinnor på att vva och sy upp den nykomponerade sockendräkten för Sillerud. En grupp på 11 kvinnor har under hösten häit på att väva upp några av tygerna. Dubbelt så måga har varit sysselsatta med att sy de delar av

De ligger flera års arbete bakom framskapandet av den sillerudska kvinnodräkten. När det fö några år sedan blåstes nytt li i hembygdsföreningen i Sillerud, vars verksamhet legat nere ngra år, tillsattes en sk Traskommitté, som fick till uppgift att gamla hem i Sillerud leta reda på tyger, som använts till kläde i äldre tider. Någon komplettgenuin dräkt var inte känd och har heller inte efter ivrigt sökande kommit fram. En hel rad gamla tyger fann man dock. Provr av dessa samlades i pärmar. Å våren 1973 hade man en ansenlig samling. Traskommittén ombildades då till dräktkommitté. Man begav sig till Värmlands Hemslöjd och undrade, om et var möjligt att skapa fram ei dräkt med hjälp av de funna tygerna.

— Nej, sa man på Hemslöjden. Det fanns intetillräckligt med underlag för et få fram en Sillerudsdräkt. Nedstämda av det beskedet avsåg man i kommittén från vidare forskningar under ett års tid. Men man gav trots allt inte upp. I augusti 1974 började man forska på ett nytt sätt.

ARKIVFYND

Man åkte till Landsarkivet i Göteborg och satt där tre dagar och läste gamla bouppteckningar från Sillerud. Av dessa framgick vilka kläder folk haft i äldre tider. Rätt snar märkte man, att färgerna blått och rött var mycket vanliga. Detta berättar dräktkommitténs ordförande Gunvor Blomqvist. Övriga ledamöter i kommittén har varit Birgit Gunnarsson, Gerd Stake, Ebba Olsson, Sylvia och Johan Ekenbäck samt Arne Andersson.

På hösten 1974 uppvaktade kommittén på nytt Värmlands Hemslöjd angående möjligheterna att få fram en Sillerudsdräkt. Denna gång ingavs kommittén förhoppningar om att det skulle gå bra. Man bearbetade sitt material och gjorde också ett nytt besök i februari 1975 på Landsarkivet för att söka i sockenstämmeprotokollen efter uppgifter om klädedräkt.

GODKÄNDES

För vissa socknar är det känt att det finns sådana angivelser i sockenstämmeprotokollen, men det visade sig inte vara fallet beträffande Sillerud. Man fick nöja sig med vad man redan visste. I samråd med Värmlands Hemslöjd gjordes ett förslag till Sillerudsdräkt. I april i år granskades det av Värmlands Hemslöjds dräktnämnd, och godkändes. Värmlands Hemslöjd har stränga krav på att framskapandet av en sockendräkt grundar sig på rikhaltigt och tillförlitligt material, så att dräkten blir representativ för den traditionella klädedräkten i just den socken den gäller för.

Sillerudsdräkten består av blå- och rödrandig kjol. Överdelen är av vitt hellinne. Livstycket är av röd damast. Modellen är kort och har öppna skört. Mössan är lila. Till dräkten skall höra tre stycken förkläden, ett rött/vitt, ett rött/blått/vitt och ett festförkläde med tryckt mönster, samt två schalar, en vardagsschal av rött- och vitrutigt bomullstyg och en festschal an natursiden med ruttmönster i flera färger.

Tyget till kjolen kommer från gården Ekebacken. Mössor har man funnit två lika, den ena i Svensbyn och den andra i Tjärn.

dräkten, som görs av köpta tyger. Vävningen sker i Signebyns skola under ledning av textillärare Inga-Lill Ring. Det är kjoltyg, två förklädestyger, band och tyget till vardagsschal, som man väver.

Det tryckta förklädet är funnet på gården Lunkerud invid Lilla Bör. Det röd/blå/vita förklädestyget och vardagsschalen är funna på gården Där Väste i Bryngelsbyn. Från dess granngård kommer tyget till det röda och vita förklädet. Kjolens band kommer från gården Ersstad i Grindsbyn och förklädesbanden från gården Torget i Sillebotten.

INVIGNING

Intresset för dräkten är stort. 72 dräkter är redan beställda. Framemot midsommartiden hoppas man sockendräkten för Sillerud skall vara färdig för invigning.

MAJ-LIS HELG-SKOG

Renässans för bygde- dräkten

NWT
20/11
1976

I Värmland finns nu ett 50-tal byggedräkter. Och fler kommer det att bli, ty intresset är mycket stort och har varit det under hela 70-talet eller under den tid det pratats om gröna vågen och "tillbaka till naturen".

Anna Greta Pählman, chef för Värmlands hemslöjd och i dräktnämnden, som har till uppgift att granska de byggedräkter som skapas och lämna råd, säger att intresset för byggedräkter går i vågor.

Dessa uppstår i samband med nationella strömningar. Under sekelskiftet och på 30-talet var svenska folket starkt nationellt sinnat och det var också under dessa decennier byggedräktsintresset flore-
rade.

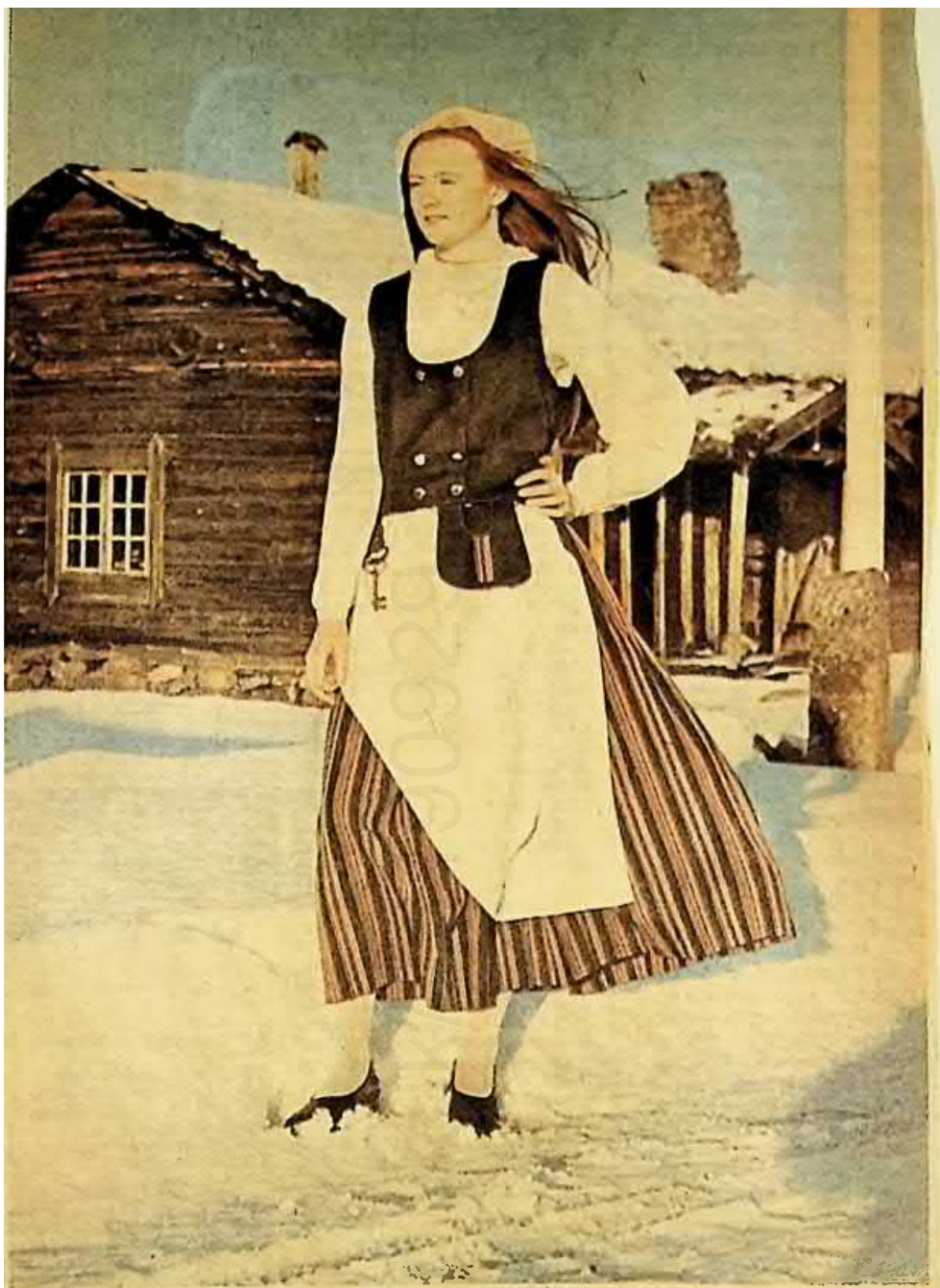
Men upplever vi en nationalism nu?

-Kanske inte, men jag tror, säger fr Pählman, att kommunsammanslagningen 1971 starkt påverkat intresset för byggedräkten.

Sidan 11

Inga-Lill Jörlid iförd den vackra Långserudsdräkten, vilken granskas av Anna-Greta Pählman, chef för Värmlands hemslöjd och som också ingår i dräktnämnden, vars medlemmar har till uppgift att komma med råd i byggedräktsfrågor. (Foto: Anders Hanson)

Nyskoga-dräkten där stommen hämtats från finska Savolax visas av Annika Eriksson.

Nyskogadräkten

Hembygdsdräkten i Nyskoga har till stor del hämtats från Finland. Därför är det också blått och vitt som dominerar dräkten som bara finns i fem exemplar.

Det var i mitten av 50-talet som Ingeborg Larsson, numera bosatt i Arvika, tyckte att också Nyskoga

borde ha en egen hembygdsdräkt. Därför gick hon tillbaka till Savolax i Finland - de första tinnarna som kom till Nyskoga var just från Savolax.

Resultatet blev detta: hela dräkten är handsydd och kjolen är vävd i röda och blå ränder. En vitt blus med ett silverspänne kring halsen och

en mörkblå väst. Till dräkten hör också en mörkblå jacka, vita strumpor och ett vitt lörkläde. Dessutom har de gifta en handbroderad mössa med vit spets. De ogifta damerna ska bara ha ett vitt band i håret.

**TEXT OCH FOTO:
CHRISTER BERGQVIST**

Fru Helfrid Björn i hagforsdräkten.

Hagforsdräkten

Att Hagfors har en egen hembygdsdräkt är det faktiskt inte så många som känner till. Den är tyvärr rätt anonym och ändå rör det sig om en helt autentisk kvinnodräkt från 1840-talet, härstammande från Prästbol i gamla moderkommunen Norra Råda och hämtad från Nordiska Muséets samlingar. Hembygdsvännen Hilmer Nordmarker i Hagfors kan berätta:

- Det var på 50-talet som vi började diskutera en egen dräkt för Hagfors och på Nordiska Muséet rådde man oss att ta Prästbols-dräkten. Vi var givetvis i kontakt med Värmlands Hemslojd och dräktnämnden och vi blev också ense om att den här dräkten var mycket lämplig. Den var ju autentisk och intimt sammanknippad med de gamla bruken runt om i bygden.

Hr Nordmarker berättar hur man lät väva upp ett 10-tal dräkter, men ty-

vär slog de inte igenom, kanske beroende bl.a. på dess enkelhet. Den har varken förkläde eller mössa. Avsikten var att dessa detaljer skulle kunna tillkomma i efterhand, olika förkladen för de olika socknarna runt om bruket Hagfors. Det blev nu inte så även om t.ex. Gustav Adolf visade sitt intresse i samband med en föreningsträff. I Råda fanns ingen bygdeförening vid den tidpunkten, men sedermera har både Sunnemo och Råda fått egna dräkter.

Att en man låg bakom tillkomsten av en kvinnodräkt hör givetvis till ovanligheterna, men Hilmer Nordmarker var förstås ordf. i hembygdsföreningen och hembygdsintresserad till tusen. På samma sätt låg som bekant jägmästare Nils Salwén sedermera bakom Nedre Älvdalsdräkten i Sunnemo.

Hur ser nu Hagfors hembygdsdräkt ut? Fru Helfrid Björn kan berätta:

- Den består av veckad kjol och blus med lång ärm och s.k. ståkrage med vit handknypplad spets. Blusen är tidstypiskt helfodrad, bomullstyget f.ö. vävt i Hagfors hembygdsgård. Kjolen har sprund och knäppning. Att skaffa de små knapparna till dräkten var ett helt företag, men löstes så småningom. Dräkten är komponerad i rutmönster, små rutor i grönt, svart och rött, och den är mycket lätt att bära.

Tilläggas skall kanske att dräkten är ganska diskret, men den går att komplettera med diverse tillbehör, mössa, halsduk och förkläde. Det var kanske lite synd att dessa inte fanns med från början. Dräkten är dock som sagt helt autentisk och inte konstruerad på något sätt. Det förhöjer dess värde. Den kan dessutom användas både som vardags- och festdräkt.

Text: K.-E. Dixner
Färgfoto: Janos Szeles

NWT **För mycket dans i gillet**

—De gamla värmländska folkdanserna måste tas tillvara innan det är för sent, menar Bibbe-Lott Åsbom som är aktiv inom hembygds gillet i Karlstad. (Bild: Anders Hansson)

Vi måste intressera oss mer för den gamla bondekulturen.

Det tycker Bibbe-Lott Åsbom som är instruktör för de vuxna dansarna i hembygds gillet i Karlstad.

Egentligen sysslar vi för mycket med dans i hembygds gillet, menar hon. Folk-

dansen måste förankras i bondesamhället där den var levande och hade en klar funktion.

Bibbe-Lott började ägna sig åt folkdans när hon var femton år. Sedan dess har den helt dominerat hennes fritid.

Sidan 10

Frykerud får åter egen sockendräkt

FRYKERUD (NWT)

Äntligen har Frykeruds socken fått sin dräktfråga löst!

Detta sedan Värmlands hemslöjdsförbunds dräktkommitté och dess ordf. Anna-Greta Pählman med tacksamhet godkänt det material som Frykeruds hembygdsförenings dräktkommitté presenterat. Eldsjälen i denna kommitté är Märta Larsson i Åskebol. Hon har bland annat studerat 125 bouppteckningar mellan åren 1744-1801 och fått bevis för att Frykerud haft en egen sockendräkt.

Märta Larsson och hennes medhjälperskor kan känna sig nöjda och NWT kan nu presentera den nya kvinnodräkten

som kommer att finnas såväl i högtids- som i vardagsdräkt.

Får man bara nu in beställningar från damer som vill visa var de hör hemma, så har Hemsjöden lovat omgående att hjälpa till och sätta upp "Frykerudsvävstolar" som förfärdigar materialet till dräkterna.

Anna-Greta Pählman på Värmlands hemslöjd är mycket glad åt att nu även Frykerud lyckats skapa sin dräkt.

I ett par år har förutom Märta Larsson, Gerda Bråtsjö, Rut Tellner, Märta Frykholm och Britta Bengtsson på alla tänkbara vägar fått fram fragment som visar tyget. Det stora fyndet gjorde faktiskt hembygdsföreningens ordf. rektor Inge Nylin när han uppe på vinden på biblioteket i Fagerås

fann tygstycken som visade sig tillhöra kjolen i Frykerudsdräkten, som blir röd och svartrandig, livstycket blir melerat i rött och svart, överdelen i vitt linne och schalen en svart sidenschal i rött mönster.

En verkligt fin dräkt, säger fröken Pählman på Hemsjöden. Nu kan de nämnda damerna ta upp beställningar omgående.

Anna-Greta Pählman gläds åt det stora intresset i bygderna. Det är storkommunerna som fått hembygdskänslan att blomma ut riktigt säger hon. Överallt pockar man på att få fram sin egen sockendräkt. Dräkten kommer nu att visas under midsommar vid festligheterna i fornminnesgården och på biblioteket i Fagerås.

Text: Wille Bengtsson

Färgbild:

Gösta Rosén

Så återuppstod Karlskoga-Degerfors hembygdsdräkt:

Jakten på gamla tygtrasor gick i uthus och på vindar

STORFORS ■ Att det inte är gjort i en handvändning att komponera ihop en hembygdsdräkt förstår var och en som hade tillfälle att lyssna på Elvy Björk då hon vid centerkvinnornas höstfest i Alkvettern berättade om hur Karlskoga-Degerfors hembygdsdräkt kommit till.

För någon vecka sedan invigdes dräkten vid en festlighet i Karlskoga och på fredagskvällen visades den tillsammans med Bjurtjärnsdräkten. Verkligt trevliga tillskott på Värmlandsdräkter.

Det har inte funnits någon hembygdsdräkt varken i Karlskoga eller Degerfors förut. Det måste därför bli en rekonstruktion. Tillsammans med dräktintresserade Maj Engenius från Munkfors, har Elvy Björk gjort åtskilliga strövtåg i Karlskoga och Degerforsbygden bl a i Karåsen, Storängstorp, Gräsholma och Björkmo. På vindar och i sågspån, mellan timmerstockar och i uthus sökte de efter lappar och tygrester. Vindarna var ju ofta förvaringsplats och mellan timmerstockarna tätade man springorna med trasor. I Björkmo, Granbergsdal hittade Maj och Elvy en del till en randig väst, daterad från början på 1800-talet. Efter två års sökande hade man material nog att starta nästa del i dräktkonstruktionsarbetet.

BOUPPTECKNINGAR

Gamla bouppteckningar från slutet på 1700-talet och början på 1800-talet blev nästa forskningsobjekt. På den tiden var kläderna en rikedom och var oftast beskrivna i snitt,

färg och material. Bouppteckningarna visade att det funnits ett visst dräktskick. Randiga kjolar, mössor med stycken och svarta skor med spännen.

Nu blev det nordiska museets tur att titta på det material, som kommit fram genom Maj Engenius och Elvy Björks arbete. Docent Anna-Maja Nyhlén daterade de olika tygerna och plaggen och rekommenderade de olika saker som sedan kom att användas.

Materielaget har också godkänts och rekommenderats av Värmlands Hembygdsförbund dräktnämnd och Karlstads Hemslöjd hjälpte sedan till att välja färger och material till dräkten. Det var bl a hemslöjdschefen Anna-Greta Pålman, som såg till att dräkten blev så lika originalet som möjligt. Skjortan är av vitt linne, kjol och väst vävt i ylle och där västen har smal randning och kjolen bredare ränder och det hela går i bruna färger. Förklädet är vävt i halvlinne i beige färgton och med mönster i brunt.

Så här ser de nya värmländska hembygdsdräkterna ut. Karlskoga-Degerfors-dräkten visades på höstfesten i Alkvettern. Bjurtjärnsdräkten är den som syns längst till höger.

Sjaletten i silke har man inte kunnat skaffa i Sverige och den har alltså importerats. Det finns även en vardagsdräkt med rutig sjalett och enklare förkläde i blått.

MANSDRÄKT

Under ett års tid har de dräktintresserade damerna vävt och sytt sina dräkter. Det finns även underlag för en mansdräkt och Elvy Björk hoppades att inom något år få demonstrera även den.

Ett 40-tal kvinnodräkter finns nu i Karlskoga-Deger-

På samma vis har man gått tillväga för att konstruera Bjurtjärnsdräkten. Här är det Greta Olsson i England som varit eldsjäl i det hela och vid höstfesten i Alkvettern visade Anna-Lisa Westholm upp den trivsamma dräkten.

Tre dräkter har redan färdigställts. Bjurtjärnsdräkten invigdes vid en festlighet i Lungsunds kyrka 1957.

ROSENGÅNG

Greta Olsson berättar för VF att Lars Larssons i Kexsundet farmors mors mor i början på 1800-talet haft en "annandags-

klänning" som fått vara modell för dräkten. Vardagsförklädet i rosengång kom från Kväggestorp och det svarta kyrkförklädet från Botkärr. Svarta skor och grå strumpor hörde till... Mössan är det enda som man inte hittat tidsmodell till. Det fick bli en liten vit linnehätta. Man hittade faktiskt en gammaldags hätta, men eftersom den var av betydligt äldre tid än övriga delar av dräkten fick vi inte använda den, omtalar fru Olsson.

Text och bild:

AGNES KARLSSON

Genom ett förnämligt team work har eldsjälarna i N. Råda och Munkfors lyckats rekonstruera den gamla Nedre Älvdalsmansdräkten. Fru Maj Ergelius i Munkfors, som tidigare varit med och tagit fram Ransäterns mans- och kvinnodräkter, i Degerfors, Karlskoga och Nedre Älvdal och även varit med i förberedelserna för rekonstruktionen av mansdräkten i Degerfors, Karlskoga, har dragit det tunga lasset assisterad av främst eldsjälarna Karl Nilsson i N. Råda. Det blev f.ö. utpremiär för den gamla mansdräkten från Nedre Älvdal på lionsköpmannamarknaden i Hagfors, där N. Råda bygdelag medverkade.

När man rekonstruerar en gammal dräkt åtgår ofta mycken tid för genomläsning av åldriga bouppteckningar och fru Egellius har förstås fått göra resor till Landsarkivet i Göteborg och fått expertutlåtanden av t.ex. doc. Anna-Maj Nylén på Nordiska Museet i Stockholm. Det man inte hittar i arkiv kan man hitta i sågspånet på gamla vindar och i väggspringor och källargropar om man har tur. Klädesrester placeras ofta i sågspånet i golven. Det kan vara de mest konstiga ställen man gör fynd på, berättar fru Ergelius.

När jag höll på med Nedre Älvdals kvinnodräkt letade jag samtidigt efter rester till mansdräkten. Tyvärr hade det redan renoverats hårt i många gamla hem och värdefulla ting hade kastats bort några årtidigare. Väskor, tygrester etc. Man kunde ha gråtit. Endast några knappar från 1750-1800-talet kom fram under spaningarna.

I det här läget "stormade" eldsjälarna Karl Nilsson in i bilden och duon Ergelius-Nilsson fortsatte att leta rester till mansdräkten, dock utan

napp i flera år. När man utsträckte letandet till Gustav Adolf hade man turen att få kontakt med fru Barbro Rülcker, som tidigare fått gamla strumpeband av fru Linnéa Smidt på gården Snåret i Malmbacka. En brudgumsskjorta från Råda efter uråldrig modell, men daterat till 1830-talet, fick man låna på gården Hagen i Ransäter.

Ytterligare en pusselbit hittade man på Uddeholmshyttan, nämligen en tygbit till en väst. Den låg i sågspånet. Via en bouppteckning fick man sedan fram modellen eller snittet på rocken eller tröjan, som den heter i gamla papper. Det stod: "Tröjan efter gammel modall" och hur den modellen såg ut fanns det anteckningar på.

Färgerna framkommer också ofta i bouppteckningarna. Nere i Ransäter dominerar blått, längre upp mot Bogerud och Råda kommer grönt in i bilden. Det värsta av allt är förstås

att syntetfiber har trängt ut naturfiber och därför är det förfärligt svårt att få fram material. Det blir betydligt grövre än om man hade olika tjocklekar att välja på bland garnerna. Att föra ett så omfattande garnsortiment skulle ställa sig allt för dyrbart tyvärr.

Det är således åtskilligt med jobb att komma så nära grundmaterialet som möjligt. När man till sist kommit så långt att det är dags att sy upp en dräkt, så får självfallet kommunrepresentanterna ge sina rekommendationer och så har man Värmlands Hembygdsförbunds dräktnämnd, där fru Ergelius själv sitter med och vars ordf. som bekant är hemsöjdschefen Anna-Greta Pahlman i Karlstad.

Den nu framtagna mansdräkten för Nedre Älvdal, (Hagfors, Råda, Sunnemo och Gustav Adolf) har en lite mörkare grön färgnyans på tröjan/rocken än kvinnokjolen som är

mera gulgrön. Tyget är vadmal. Västen med blå varp och brun-gröna ränder skimrar så vackert och ger en så fin lyster utan att den blå färgtonen dominerar. Ståndkrage förstas och hyskor och hakar i st. för knappar. Mössan är en s.k. trindmossa eller kilmossa i svart ofärgat garn.

Den är egentligen brunsvart i tonen, s.k. "sösvart" med svart skinn över sömmarna. Svarta skor med plös och vita strumpor med grön-röd-svarta strumpeband kompletterar och byxorna i gult mollskinn är också "sösvarta".

Förr använde man sig av bockskinn, men det är alldeles för dyrt nu för tiden och svåråtkomligt dessutom. En prydlig mansdräkt, som det legat ett enormt detektivjobb bakom att få fram. Och därtill utan någon speciell kommitté. Heder åt eldsjälarna som inte gav tappat under så många års letande!

● ● Text K E Dixner Färfoto: Janos Szeles ● ●

MÅNDAGEN DEN 1 JULI 1974

*I samband med friluftsgudstjänsten vid den gamla kyrkplatsen i Ö:a Fågelvik på söndagen
invigdes församlingens nya byggedräkt av prosten Ann-Marie Fryxelius.*

Foto: Staffan Nyström.

Tolv damer poserade i den nya bygdedräkten framför församlingen efter friluftsgudstjänsten.

Forts fr sid 1

Det var på gamle domprosten Lindströms inrådan som Ö:a Fågelviks församling började göra friluftsgudstjänsten på missionssöndagen till en tradition. När domprosten Lindström besökte den första friluftsgudstjänsten i Ö:a Fågelviks utbrast han: - Det här skall ni göra till en tradition.

Friluftsgudstjänsten hålls alltid på den gamla kyrkplatsen vid Björka gård. Kyrkplatsen har anor från 1100-talet. Det är hembygdsföreningen i Ö:a Fågelvik, under ledning av ordföranden Harald Bergius, som skött utgrävningen av den gamla kyrkplatsen. På den gamla kyrkplatsen, som ligger mitt ute på en åker, har hembygdsföreningen låtit resa en minnessten och ett träkors.

Sitta i gröngräset.

I det strålände sommarvädret hade många församlingsbor sökt sig ut till den gamla kyrkplatsen för att vara med om friluftsgudstjänsten. Alla fick inte plats på de bänkar som man ställt upp utan fick slå sig ner i gröngräset.

Kyrkoherde John Fryxelius, som ledde gudstjänsten, tog i sin predikan upp den svenska missionen. Han berättade om den väckelserörelse som just pågår i framförallt Tanzania och Etiopien.

- Det är en väckelserörelse som svenska kyrkan kanske sldrig upplevt tidigare, sade John Fryxelius.

Han berättade också att den svenska missionen just nu firar

framgångar, i Indien, Japan, Malaysia och Kina (Hong Kong).

Vite mannen ett problem

- Det stora problemet i tredje världen är den vite mannens framfart. I framtiden måste vi lära oss att ta lite mindre från tredje världen, och ge lite mer, sade kyrkoherde John Fryxelius.

Den svenska missionen behöver i år 2,5 miljoner kronor för att klara av sin verksamhet. De pengarna kommer att tas från de kollekter som tillfaller den svenska missionen.

Söndagens kollekt i Ö:a Fågelviks församling blev 1.584 kronor. De pengarna kommer uteslutande att gå till den svenska missionen.

Bygdedräkten invigdes

Direkt efter högmässan invigdes den nya bygdedräkten för Ö:a Fågelviks församling. Det var pastor Ann-Marie Fryxelius som förklarade den nya bygdedräkten invigd. En grupp damer ur Ö:a Fågelviks hembygdsförening poserade i den nya dräkten framför församlingen.

Ö:a Fågelviks bygdedräkt är identisk med Väses och Ölmes bygdedräkter. Det är bara halsklädet som skiljer de olika församlingarnas dräkter åt. Halsklädet på Ö:a Fågelviks bygdedräkt är vitt och rödrotigt medan Ölme och Våse har helt vita halskläden.

Tingsprotokoll berättade

Fru Alice Sjöholm/Karlsson berättade vid kyrkkaffet på Björka gård att arbetet med att skaffa

Kyrkoherde John Fryxellius

Efter högmässan var det kyrkkaffe

De invigde sin bygdedräkt —mässa under bar himmel

fram bygdedräkter för Ölme, Våse och Ö:a Fågelvik påbörjades 1959 i Ölme församling. Man tog kontakt med landsantikvariet i Göteborg och fick låna tingsprotokoll från 1744-1794. Av tingsprotokollen gick att utläsa vilken typ av kläder som tillhörde varje hemman.

Det visade sig att den vanligaste klädedräkten var rödrandig kjol, rött liv och grönt förkläde. Hembygdsföreningen arbetade intensivt med att få fram olika tyger och lyckades slutligen få fram ett förslag som skickades till dräktnämnden i Värmlands hembygdsförening. Dräktnämnden godkände förslaget och 1961 invigdes Ölmes dräkt. 1967 invigdes också mansdräkten som kommer att bli gemensam för Ölme, Våse och Ö:a Fågelvik.

Tre damer och en karl

Det är mycken arbete som ligger bakom Ö:a Fågelviks bygdedräkts tillkomst. Det är i första hand Ester Ljungkvist, Helga Nilsson och Edith Andersson som ligger bakom dräktens tillkomst. De tre damerna har vävt och sytt nästan alla dräkter.

En karl, Verner Johansson, har också stor del i att bygdedräkten blivit till. Han har nämligen vävt

banden runt ärmarna och runt kjolkanten.

Vid kyrkkaffet på Björka gård hade man dukat för 400 personer.

Alla fick inte plats på de uppställda bänkarna utan fick slå sig ner i gröngräset.

Aven om det inte kom 400 personer så hade kaffe och bröd en strykande åtgång. För underhållningen vid kyrkkaffet svarade kantor Olof Franke med spel på träscofiol. Barbro Boström och Kerstin Nilsson ur kyrkokören underhöll med sång.

Text och bild
Staffan Nyström.

Hembygdsdräkten blev invigd på Glava-dagarna

ARVIKA (NWT)

En av höjdpunkterna under årets traditionella Glava-dagar, som hölls under helgen, var återinvigningen av Glavas nya hembygdsdräkt med anor från 1700-talet. Dräktpremiären skedde i samband med söndagens högmässa i Glava kyrka och sammanlagt var det 15 damer och två flickor, som var iförda den nya Glavadräkten. Invigningen av dräkten förrättades av kyrkoherde Bertil Brunsson omedelbart efter högmässan, som hade samlat många kyrkobesökare. Hembygdsfesten, som inledde Glava-dagarna på lördagen samlade cirka 300 besökare och lika många deltog också i söndagens traditionella Glava-träff.

Upplakten till Glava-dagarna skedde traditionellt med en hembygdsfest vid hembygdsgården under lördagseftermiddagen där föreningens ordf. fru Greta Segersten välkomsttalade. Riksspelman Hans Bryntesson och Georg Berg underhöll därefter med musik medan Glava-gillet ordf. Arland Segersten deklamerade Gustaf Fröding. Riksbekante dragspelaren Stig Bräck gav också en uppvisning medan sekr. i Värmlands Hembygdsförbund Sven Helquist höll ett anförande. Han påtalade i detta att hembygdsrörelsen nu har fått medvind samtidigt som han gav Glava-föreningen en eloge för deras omfattande hembygdsarbete. Gymnastikdirektör Lena Bylund gav en uppskattad gymnastikuppvisning med sina

flickor varefter följde en auktion efter en paus med kaffe och klengås. Auktionist var välbekanta Georg Ruus och han hade åtskilliga varor att klubba bort, vilka hade skänkts till hembygdsföreningen. Under hembygdsfesten berättade f. ordf. David Andersson och Martin Ryman om gamla ting i hembygdsgården för alla intresserade. Söndagens program inleddes med högmässan i Glava kyrka och dräktinvigningen var på följde samling i församlingshemmet för 1924 år konfirmander. Efter högmässan var det också många besökare, som passade på att göra ett besök i en närbelägen utställning med gamla glavabilder, som arrangerats av John Johansson och Olov Björn. Allt filmat av Sten Nilsson. Även

"Boa" vid kyrkan hade många besök under Glava-dagarna, som avslutades med den traditionella Glasbruksträffen i Missionshuset. Där hölls predikan av Alf Johansson och vidare medverkade Iriskören i Arvika och Marianne Axelson med solosång. Givetvis blev det också kaffeservering utanför missionshuset i ett varmt men något mulet sommarvader. (LK)

En av höjdpunkterna vid årets Glava-dagar var invigningen av Glava nya hembygdsdräkt, som bars av 15-talet glavadamer.

LÖRDAGEN DEN 16 FEBRUARI 1974

Våra bygdedräkter:

Kyrkdräkt på Hammarö

Fru Vivi Haglind iförd Hammarö kyrkdräkt på väg in i sin barndoms kyrka.

Sist i raden av bygdedräkter på Hammarö visar vi den kvinnliga kyrkdräkten och där kan man använda ordspråket "man sparar det bästa till sist". Dräkten ifråga bäres på bilden av fru Vivi Haglind, f. Strömberg, numera Kramfors men som är uppväxt på Skoghäll, och härstammar från en gammal hammarösläkt. Hon har känsla för hembygden och av naturliga skäl bär hon dräkten från sin hembygd.

Hennes kjol är av svart ylle med röd treflåta i nedre kanten. Förklädet i vitt linne med bred spets. Halsklädet bör helst vara av vitt linne med bred spets men kan också vara av siden i olika färger. Hon bär också en kopia av en gammal bindmössa i gult siden med broderier i kedjesöm.

Kjell Strömberg

Våra bygdedräkter:

Vardagsdräkt och kyrkdräkt på Hammarö

I raden av hembygdsdräkter presenteras här ytterligare två dräkter från Hammarön, dels den kvinnliga vardagsdräkten och dels den manliga kyrkdräkten.

Den kvinnliga vardagsdräkten, här buren av Karin Augustsson, som representerar en gammal hammarösläkt och själv är en duktig sömmerska som förfärdigat många dräkter från olika bygder och f.ö. varit kursledarinna i dräktsömnad.

Hon har här en livkjol, randig i blått och gråbrunt, förklädet är vitt med röda ränder. Till de båda vardagsdräkterna - vi visade den andra förra

veckan - bärs rött livstykke, halskläde av tunt naturfärgat ylle med handtryckt blommönster i mörkt, rött och grönt efter ett gammalt halskläde som finns bevarat.

Överdelen är av linne eller bomull med hålsöm eller mönstervävda band i vitt och rött runt handlederna. Bindmössa som kan ha olika färger med stycke i spets eller som på bilden vit linnehatt med spets framtill. Vita strumpor och svarta skor.

De båda männen Gösta Augustsson och Anders Jämtander bär kyrkdräkten. Den förstnämnde har en knälång

tröja av mörkblå vadmal med gröna tränsar bak och grön kant fram. Västén är röd eller blå vadmal. Byxorna är av blå vadmal eller smäskskinn. Linne eller bomullsskjorta med vävda band vid handlederna. Byxorna knyts samman vid knäet av skinnremmar. Vita strumpor och svarta skor.

Bilderna är tagna i hembygdsgrändens stora sal i samband med febr. månadsmöte och där husfar hade härliga brasor tända i de öppna spisarna.

Kjell Strömberg

LÖRDAGEN DEN 9 FEBRUARI 1974

Karin Augustsson sitter i 10-mannasoffan och samtalar med Gösta Augustsson och Anders Jämtander

Foto: Gösta Rosén.

Våra bygdedräkter:

Vardagsdräkt på Hammarö

I Emaunel Ekmans bok Värmland, utkommen 1765 sidan 282 och 283 finns följande beskrivning av dräktskicket på Hammarön.

Citat: Mankiönets kyrkoklädnad är merendels en blå walmars tröja med flikfickor, blå eller gröna trånsar baktill, armarna släta utan uppslag, lång till knävecket och med häckter uti. Västen af samma slag äfsen med häckter. Gula skinbyxor mäst med remmar wid knän, få med knappar och knäspennen. Hwita ullstrumpor. Swenska skor med remmar uti, få med spännen. Halsdukar mäst hwita äfven swarta, hattar, gula handskar eller af klipping.

Qwikionets kyrkodräkt är merendels swarta tröjor och kiortlar af något slags tyg eller kläde, mössan swart och äfwen af andra färger, stycke under mössan merendels med spets på, hwidt kläde om halsen, som går med en snibb ned pr ryggen. Hwidt förkläde, handskar av klipping och merendels ett hwidt kläde i handen.

Hwardags och fiskare dräkten är bland karlarna, en gammal grå eller blå walmars tröja, ett skin förkläde,

fästat med ett snöre om halsen, och fastspänt med rem i en solja på ryggen, räcker ej längre än ungefär ned mitt på läret. Skinbyxor, ullstrumpor, och swenska skor med många tändreckar uti slagna, så att de äro liksom skodda. Detta göra de icke allenast derföre att skon längre skall hålla, utan i synnerhet på det de må kunna gå och stå säkert på bergen vid siöstranderna, der de fiska, de skulle eljest ofta kunna halka, sedan bergen blifwit af rågn eller påkommet vatten slippriga.

En gammal hatt hafva de merendels alltid på hufwudet på 2:ne sidor nedslagen.

Qwinkionets hwardags klädnad är gemenligen en grå walmars tröja, en hemwälfwen randig kiortel, med swarta, hwita, gula och rödbruna ränder, en grof cattuns eller tygsmössa, en solhatt af halm, som väl skyler ansiktet, men ej betäcker hufvudet, swenska skor på samma sätt beslagne, som karlarnas, och för samma orsak. (slut på citat)

Inom Hammarö Hembygdsförening arbetade på 30-talet och

senare i början på 50-talet några medlemmar med att undersöka hur en bygdedräkt på Hammarön kan ha sett ut. Det fanns inte tillräckligt med material för att kunna kopiera en dräkt efter bevarade plagg.

Med utgångspunkt från beskrivningarna i Ekmans bok och i gamla bouppteckningar har man komponerat kvinnlig vardagsdräkt och kyrkdräkt samt en manlig kyrkdräkt.

Kjolen som visas här har svart bottenfärg med ränder i rött, gult och vitt. Randigt förkläde i svart, blått och vitt.

Till kjolen kan bäras: Rött livstykke, Halskläde av tunt naturfärgat ylle med handtryckt blommönster i mörkt rött och grönt efter ett gammalt halskläde som finns bevarat.

Överdel av linne eller bomull med hälsöm eller mönstervävda band i vitt och rött runt handlederna. Bindmössa som han ha olika färger med stycke i spets eller vitt linnehatt med spets framtill. Vita strumpor. Svarta skor.

Hammarö
hembygdsförening

LÖRDAGEN DEN 2 FEBRUARI 1974

Foto: Gunnar Johansson

Hembygdsföreningens husmor Ingrid Olsson iförd vardagsdräkt

På bilden syns några av folkdanslagets medlemmar på de långa flätornas i början av 1920-talet. Knästående fr. v. danslagets grundare Lars Holmström, samt Gösta Carlsson som också var med från början. Stående t. v. syns makarna Hanna och Gunnar Hedén, samt längst t. h. Hugo Fäll.

Jössehäringarnas Folkdansare ^{VF} 50-åring som arbetar nordiskt ^{17-11 1967}

ARVIKA (VF) Lördagen den 18 november kommer Jössehäringarnas Folkdanser att fira sitt 50-års-jubileum med en festlighet på Folkliga Musikskolan, som allt sedan 1923 varit samlings-... dansarnas traditionella trettondagarskurs. Vid jubileet kommer man att bjuda på en uppvisning av gamla folkdanser och bland de inbjudna kommer folkdanslag från Lilleström och Oslo, samt den danska vänorten Skive, som man under årens lopp haft ett synnerligen gott samarbete med. Allt som allt räknar man med cirka 250 gäster vid jubileumsfestligheten, som säkerligen kommer att ytterligare befästa folkdansarnas goda samarbete med grannarna på andra sidan kölen och även i den danska vänorten Skive.

Inför jubileet har folkdansarnas energiska ordförande fru Birgit Södervall utarbetat en historik som ger en god bild av sällskapets verksamhet under det halvsekel som gått. Folkdanslaget bildades den 1 november 1917 och utvecklades först som en avdelning av SGU.

Eldsjälen, ledaren och initiativtagaren var konstmeden Lars Holmström, som i viss mån fått impulser av Tyra Freding. Bland dem som var med redan från början var även Gösta Carlsson, Hanna Hedén, Ester Cronzell, Yngve Lindvall, Karin Persson, Hugo Fäll, Oskar Andersson och Signe Larsson. Under de närmaste åren anslöt sig sedan Greta Eriksson, Gunnar Hedén, Helge Lindstedt, Stina Reimer-Jansson, Hillevi Zetterkvist, Margit Käwe-Jansson, Vilgo Nilsson, Maja Lidén, K.G. Gustafsson, Nora Holmén och Greta Eriksson.

FLYGANDE START

Laget fick en flygande start, då man började fara runt i bygderna på cykel för att få tag på dräkt-delar, samt uppteckna gamla danser och låtar. Än i dag finns i sällskapet arkiv originalanteckningar som Lars Holmström gjort till Jössehärspolska, Fingerpölkett. Dansa på strå, samt Skarva och Skäggiloppa.

1920 åkte 14 medlemmar till folkdansstämma i Stockholm, då man var med om att bilda Svenska Folkdansringen, som senare döptes om till Svenska Ungdomsringen för Bygdekultur. För att vara riktigt fina hade man skaffat sig nya skor vid stockholmsbesöket. Den finheten fick man dock lida för i värmen då skorna vållade skavsår så att man måste söka svalka åt de illa medfarna fötterna i Skansens plaskdam. Stockholmsbesöket stimulerade till nya ansträngningar och ett par år senare gjorde Jössehärslaget en uppvisning i Mariestad, där man enligt en gammal tidningsuppgift hade ett 20-tal danser på reportören. Resan dit gick med buss, som på den tiden inte var något tillförlitligt kommunikationsmedel. Bussen gick nämligen sönder och danslaget kom inte hem förrän på måndagskvällen, en helt dygn försenat.

1923 var jössehärslaget med och bildade Värmländska ungdomsringen och samma år startade även de välkända Ingesundskurserna, som sedan anordnas årligen. Det framgår vidare att laget deltog i den nordiska stämman i Bergen 1928 och samma stämma i Köpenhamn 1931.

NORGERESOR

1930-talet var annars norgeresor-nas decennium. Man fick då kontakt med en norsk supporter som hette Villy Syversen-Rognerud, som ordnade många uppträdande på norska sidan. 1932 började man således att medverka vid midsommarfestligheterna på Glomdalsmuseet där även rektor Valdemar Dahlgren berättade om midsommarfirandet i Sverige. Andra platser där man framträdde var bl.a. Oslo och Sarpsborg.

Vid 20-årsjubileet utarbetade man en lagring, som var utförd i rostfritt stål, med gravyr av de första tonerna i "Så väva vi vadmål". Vid sommarstämman i Stockholm 1939 deltog laget med 20 deltagare och gjorde, efter att ha övat två gånger i veckan hela året, stor succé. Sedan kom krigsåren, då det blev totalstopp på samarbetet med de norska vännerna och även hemma var det svårt att hålla igång verksamheten, eftersom pojkarna ofta låg inkallade.

1945, då gränserna åter öppnades, blev ett glädjens år och då återknöts även kontakterna med Norge. Redan samma år i augusti gästade ett 20-tal norska folkdansare Ingesund en hel vecka och därmed var samarbetet med de norska vännerna åter igång.

1947 ordnades en resa till den danska vänorten Skive, tillsammans med Sällskapet Värmlänningarna och Sandströms Gossorkester, varvid den danska gästfriheten höll på att ta musten ur jösse-

härslaget. Samma år skedde även en stark nyrekrytering med ett 20-tal nya medlemmar. Åven 1948 åkte 26 dansare till Skive, där man kunde uppföra ett verkligt gediget program och sedan har man haft en rad utbyte både med Danmark och Norge.

MIDSOMMAR PÅ SÅGUDDEN

1948 träffade danslaget ett avtal med Forminnesföreningen, varigenom man kunde ta Slöjdstugan på Sägudden i anspråk som samlingsplats. Genom vävning och slöjd har man själva skapat en trivsamt miljö i stugan. Samma år startades också midsommarfestligheterna på Sägudden, först i danslagets regi och sedan tillsammans med ytterligare tre föreningar. Genom egna insatser har man här fått vara med och bevara gamla tiders midsommarfirande.

VINSKÖRD I FRANKRIKE

1959 deltog åtta medlemmar i danslaget i den av Säffle Folkdanslag, anordnade 14-dagarsresan till Frankrike och vinskördefesten med folkdanstävling i Dijon, här skördade jössehärslaget en av de största framgångarna och ett foto på väggen i klubblokalen av 2:dra-priset, "Collier-d 'Argent'" erinrar än i dag om den goda placeringen.

1960 drabbades laget av två svåra förluster, då Bertil Holmén, lagets mångåriga ordförande och eldsjäl avled hastigt, liksom dansledaren Erling Jansson.

1962 gjorde laget en resa till Holland och Tyskland, varjämte dess

uppträdande någont av tradition. 1965 startade man en ny nyrekrytering som ledde till igenom har danslaget nu 88 medlemmar, varav många ungdomar.

Det är således en livaktig förening som på lördag firar sin 50-åriga tillvaro, för att sedan bygga vidare för att bevara de kulturella traditioner som man nu kan se tillbaka på.

Jlson.

Färggrant gästabud i Arvika ^{NWT} då Jössehäringarna fyllde 50 ^{26/11} 1962

ARVIKA (NWT)

Jössehäringarnas folkdansares 50-årsjubileum på lördagskvällen i Ingesunds muskolas stora sal blev ett av de färggrannaste gästabud, som väl någonsin skådats i Jösse härad. Folkdansare från Norge och hela Värmland liksom jössehäringarna själva var iförda sina grannaste bygdedräkter och vid fondväggen gav en målning av Storstugan på Sägudden en extra festlig prägel åt gästabudsalen. Gästabudet blev också ett gästabud på äkta jössehärsmanér där de drygt 300 jubileumsdeltagarna bjöds på skinka, melon och lax varefter dansen trädde till fram på smätimarna.

Inte mindre än 30 talare gratulerade och lyckönskade det 50-åriga danslaget och bl.a. erinrades om folkdansens betydelse från Birger Jarls tid till i dag. Gåvor, som ordföranden fru Birgit Södervall fick ta emot var många och nästan allt från blommor och silverfat till en jätteslev med strängar överlämnades. Att det gick att spela på sleven gjorde givetvis succé och den liksom massor av andra jubileumsgåvor kommer att få sin givna plats i danslagets egen stuga på Sägudden.

Välkomstalet hölls av ordf. fru Södervall, som även överlämnade förtjänsttecken till Maja Larsson och Anders Kvarnäs. Därefter talade för Arvika stad, stadsfullmäktiges vice ordf. tandläkare Sven R. Eriksson, som underströk folkdansens betydelse i en bygds kulturella liv. Han erinrade även om att folkdans omnämns så långt tillbaka som i Erikskrönikan och de vackra dräkterna och dansens virvlar var säkert då liksom nu ett fascinerande skådespel.

Efter ett fyrfaldigt leve för jubilarerna talade riksstyrelsens hedersordförande Erik Ström, som bl.a. erinrade om grundaren av danslaget, framlidne konstsmiden Lars Holmström. Från distrikts-

Här hissas Jössehäringarnas ordf. fru Birgit Södervall av riksstyrelsens hedersordf. Erik Ström och en av de norska gästerna, Ole Ekornes från Leikaringen i Oslo.

styrelsen lyckönskade ordf. Ole Fredholm samt från Leikaringen av Bul i Oslo, Ole Ekornes. Tal hölls vidare av Rolof Börresen från Oslo Songdanslag och Tor-Ole Uller från Leikaringen Per Gynt från Lilleström. Bland gra-

tulanterna märktes vidare Hasse Persson, Hembygdsillet i Karlstad och Gudrun Lundås från Nordmarkens folkdansgille i Arvika. I talarnas långa rad fanns också fru Lilly Holmström - Undebek, Bästad, maka till framlidne grundaren av laget, konstsmiden Lars Holmström. För Ulleruds folkdanslag talade Gunborg Löving samt för Säfle folkdanslag Folke Magnusson. Grava folkdanslag representerades av Rut Söderholm, Hammarö folkdanslag av Hilding Augustason och Kris-

tinehamns folkdanslag av Anna-Lisa Olsson. Vidare lyckönskade Evert Karlsson, Fryksände bygdelag, Ingvar Svensson, folkdansens vänner i Amål, Uno Kallin, Filipstads bygdelag och Olle Söderberg, Bäckalunds bygdelag. Vidare i raden av gratulanter var Birger Tällberg, Grums folkdanslag, kyrkoherde Sverre Sunde för kyrkan samt Hugo Fall för Västmanlands folkdansringar.

från folkhögskolan uppvaktade rektor Lars-Olof Eken och från musikskolan på Ingesund rektor Eskil Burman. Sedan Erling Dahl, Oslo talat lyckönskades jubilarer av Carl-Eric 'Budda' Johansson, som talade för sällskapet Wernlänningarne. För gamla AIS-are talade Olle Larsson, för slöjdverksamheten John Johansson, för fornminnesföreningen Axel Kling som också framförde en personlig lyckönskan, vilket också gjordes av George Ruus. Värmlands spelmansförbund, Arvid Eriksson avslutade den långa skaran av gratulanter. Sedan tandläkare Eriksson framfört gästernas tack för supén och ordf. fru Södervall tackat för tal, blommor och gåvor så spelade spelemännen upp till dans.

Under kvällen bjöds en rapsodie över gamla högre ståndsdanser och folkdanser, upptecknade av Lagert Grundare, framlidne Lars Holmström. Massor av telegram hade också influtit och bl.a. från Skive i Danmark vars representanter hade blivit förhindrade att delta.

När spelemännen lät stråkarna gå över strängarna syntes flera av de som var med vid starten för 50 år sedan glatt svänga sig dansens virvlar. Till d. hörde fru Esther Cronquell, som fick en liten danstur med gästbudets yngste folkdansare, 11-åriga Ulf Johansson från Hammarö danslag.

Jubiléet firades även på söndagen då danslaget med gäster, alla i bygdedräkter, besökte högmässan i Michaelkyrkan. Efter högmässan informerades deltagarna om kyrkan av kyrkoherde Sverre K. Sunde och en middag för gästerna avslutade helgens festliga jubiléum i Arvika. (lk)

Ärtemarksdräkter

"Man får äta vad man har och sjunga vad man kan" är nog en ordspråksmening som kan tillämpas på gammalt dräktskick i Dalsland och den forskning som pågått i omkring 70 år. Någon hel sockendräkt från 1700-talet eller tidigt 1800-tal finns inte bevarad. Delar av dräkter och tygstycket från olika håll har i jämförelse med upptecknade berättelser och gamla bouppteckningar utnyttjats för rekonstruktioner. Man kan säga att dessa studier lett fram till vissa begrepp om typiska dalslandsdräkter, men något särpräglat sockenmode har inte kunnat bevisas. Mycket omtyckt är den s k ärtemarksdräkten, både den kvinnliga och den manliga. Dessa dräkter sys upp varje år under bistånd av Älvsborgs norra slöjdförening. De är ofta använda av folkdansare och många andra hembygds-vänner runt om i landskapet.

Vid sekelskiftet hade tydligen gammalt dräktskick helt fallit i glömska i Dalsland. Fornminnesföreningen tog upp saken och förutsatte faktiskt att det hade funnits en slags landskapsdräkt. Intendent Thure

Langer började samla material och i samverkan med rektorskan Aurora Thorson på Färgelanda folkhögskola "komponerades" 1907 en kvinnlig dräkt med utgångspunkt från bl a ett rött livstykke från Rölönda, en s k sockerduk från Töftedal och muntliga traditioner om krukblå kjol av helylle. Den kvinnliga ärtemarksdräkten är en variant, som tillkom på 20-talet efter uppteckningar i Bengtsforstrakten av fru Edith Rådström på Gammelgården. En manlig modelldocka syddes upp 1930 efter beskrivning av fröken Amalia Peterson på Nygård, hur hennes morfar gått klädd på 1830-talet.

Vissa justeringar har väl skett sedan dess med hänsyn till materialtillgång och annat. Helt kort kan den kvinnliga dräkten beskrivas så här: Blå kjol (helst ankellång), rött livstykke (väst) med axelband och gröna broderier med kråkspark, vitt linneskjorta, vitt axelkläde med broderade ängsblommor i olika färger, röd sidenmössa med spets, förkläde av samma material som blusen samt röda strumpor och svarta skor.

Manskostymen går som framgår av bilden markant i svart, från skor och strumpor upp till svart framsida på västen. Folkdansare använder den sällan, men till dräkten hör svart livrock med långa skört och en svart filt-hatt med snodd av rött och grönt ullgarn kring kullen. En sak, som inte bör glömmas bort, är att västen kan vändas så att även framsidan får "gladare" färger, med samma randning som bakstycket.

I raden av hembygdsforskare, som bidragit till att skingra dunklet kring dalslänningarnas klädskick, bör vidare nämnas skriftställaren A G Bördh, landsantikvarierna Nils Ivan Svensson och Sven-Axel Hallbäck, hemslöjdskonsulenterna Margareta Larsson och Ingrid Wikmar-Seklis, för att slutligen heller inte glömma den dräktutställning som anordnats under september i år på Vänersborgs museum av amanuens Christian Aarsrud. Utställningen kommer att visas på flera platser. Intresset för dalslandsdräkter tycks nu vara större än någonsin.

Text och foto: Tore Pettersson